

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПОЗАБАЛАНСОВИХ РАХУНКАХ ПІДПРИЄМСТВ

Різноманітність об'єктів бухгалтерського обліку вимагає розробки оптимальної методики їх відображення в обліку, яка базується на використанні найбільш зручної системи рахунків. Дослідження класифікацій рахунків бухгалтерського обліку в наукових джерелах підтвердило складність їх застосування на практиці. Так, автори виділяють 14 ознак і 98 видів облікових рахунків. З метою усунення перевантаженості класифікацій рахунків та нерозвиненості їх позабалансової частини, а також для створення бази розробки найбільш доцільної методики бухгалтерського обліку на позабалансових рахунках, запропоновано використання єдиної класифікації рахунків за ознакою відношення до балансу з виділенням балансових, небалансових та позабалансових рахунків [4, с. 141].

Запропонована класифікація з виділенням позабалансових рахунків дозволяє достовірно оцінити та відокремлено вести бухгалтерський облік об'єктів балансового та позабалансового відображення. Застосування наведеної класифікації у практиці ведення бухгалтерського обліку забезпечує інформаційні потреби управлінського персоналу підприємств, достатній рівень аналітичності бухгалтерських даних та достовірність показників фінансової звітності і є, таким чином, передумовою збереження майна підприємства та ефективного управління ним.

До цього часу залишається недослідженим питання взаємозв'язку обліку на балансових та позабалансових рахунках. Зважаючи на обов'язковість врахування наявності права власності на майно підприємства, виявлено та обґрунтовано зміст зв'язку між балансовими та позабалансовими рахунками обліку з позиції права власності. В бухгалтерському обліку відносини з приводу реалізації права власності розглядаються через систему господарських подій та фактів господарського життя, при цьому кожна окрема подія визначається як передача чи набуття права власності. Таким чином, без урахування складових права власності практично неможливо методично правильно зафіксувати події на рахунках бухгалтерського обліку.

Для забезпечення формування достовірної інформації, запобігання викривлення даних про вартість майна і розмір зобов'язань підприємства, прийняття ефективних управлінських рішень рекомендується виділяти такі елементи облікової політики: оцінка об'єктів, які відображаються на позабалансових рахунках, форми внутрішньої звітності, порядок виконання позабалансових розрахунків, періодичність інвентаризації позабалансових активів, резервів і зобов'язань.

Відсутність первинної та звітної документації для відображення операцій на позабалансових рахунках зумовили доцільність розробки форм первинних документів: прибуткового ордеру матеріальних активів на відповідальному зберіганні (ПО-1), картки обліку бланків суворої звітності (ПО-2), картки обліку використання накопичених амортизаційних відрахувань (ПО-3) та картки обліку договорів за позабалансовими зобов'язаннями (ПО-4). Визначено їх графік документообороту для забезпечення належної організації процесу документування. Використання розроблених первинних документів забезпечить внутрішніх користувачів своєчасною, повною, достовірною інформацією про наявність та рух майна і зобов'язань, які належать підприємству на правах користування та розпорядження [1, с. 125].

Дослідження практики ведення обліку з використанням позабалансових рахунків показали відсутність єдиної методики їх обліку. Для підготовки достовірної інформації з належним рівнем аналітичності запропоновано відкрити субрахунки до рахунків 01 «Орендовані необоротні активи» та 03 «Контрактні зобов'язання» у розрізі позабалансових об'єктів [2, с. 80].

Аналіз можливостей ведення обліку з використанням позабалансових рахунків у програмі «1С: Бухгалтерія» дозволив встановити, що вони забезпечують у повній мірі виконання завдань бухгалтерського обліку. В комп'ютерній програмі «1С: Бухгалтерія» сформовано електронні форми первинних документів і внутрішнього звіту, що дозволяє автоматично реєструвати господарські операції на позабалансових рахунках і в автоматичному режимі формувати звіт про рух об'єктів, що відображаються на позабалансових рахунках [3, с. 115].

Література

1. Литвинчук І. В. Позабалансові операції: сутність і роль у відображенні інформації на позабалансових рахунках [Текст] / І. В. Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2005. — Том 3 (75), № 6. — С. 123-127.
2. Сльозко Т. М. Організація обліку необоротних активів : навчальний посібник [Текст] / Т. М. Сльозко. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — С. 76-87.
3. Чацкіс Ю. Д., Гейер О. А., Наумчук О. А. Організація обліку розрахунків за іншими операціями: Навчальний посібник [Текст] / Ю. Д. Чацкіс, О. А. Гейер, О. А. Наумчук. — К. : Центр учбової літератури, 2011. — С. 292-327.
4. Чебанова Н., Чупир Т., Чупир В. Принципы формирования и требования к учетной политике [Текст] / Н. Чебанова, Т. Чупир, В. Чупир. — Х. : Фактор, 2008. — С. 141-178.